

STANOVISKO HABILITAČNÍ KOMISE K NÁVRHU NA JMENOVÁNÍ DOCENTEM

Masarykova univerzita	
Fakulta	Právnická...
Obor řízení	Ústavní právo a státopěda
Uchazeč	<i>Mgr. Bc. Jan Kratochvíl, Ph.D.</i>
Pracoviště uchazeče, instituce	Právnická fakulta, Univerzita Palackého, Olomouc, Městský soud v Praze, soudce...
Habilitační práce	<i>Lidská práva v praxi obecných soudů</i>

Složení komise

Předseda

Prof. JUDr. Jan Filip, CSc.
Právnická fakulta MU, Ústavní soud, soudce

Členové

Prof. JUDr. Ján Svák, DrSc.
Právnická fakulta, Komenského univerzita, Bratislava, SR

Prof. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., LL.M., D. J. S.
Právnická fakulta, Karlova univerzita, Praha
Nejvyšší správní soud, soudce

JUDr. Ludvík David
Ústavní soud, soudce

Doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D.
Právnická fakulta MU, Ústavní soud, soudce

Hodnocení vědecké / umělecké kvalifikace uchazeče

[Uchazeč Mgr. Bc. Jan Kratochvíl, Ph.D. předložil žádost o zahájení habilitačního řízení dne 25. 9. 2020. Hodnotící komise pro toto řízení byla po vyslovení souhlasu vědeckou radou Právnické fakulty MU dne 3. 11. 2020 byla jmenována děkanem fakulty dne 5. 11. 2020 ve složení uvedeném shora.

Vzhledem k vyhlášenému nouzovému stavu a krizovým opatřením habilitační komise jednala *on-line* podle potřeby.

- 1) Na prvním jednání komise její předseda požádal členy komise v rámci prvního kroku v řízení o vyjádření k návrhu na jmenování tří oponentů habilitační práce uchazeče na téma „Lidská práva v

praxi obecných soudů“. Diskutováno bylo více jmen tak, aby byl zohledněn pohled významných odborníků na dané téma z praxe i teoretiků z České republiky i Slovenské republiky. Nakonec po průběžném projednání jednotlivých různých návrhů tak byli se souhlasem všech členů komise určeni jako oponenti předložené habilitační práce:

a) doc. JUDr. David Kosař, PhD., LL.M., J. S. D., Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Veveří 158/70, 611 80 Brno,

b) doc. JUDr. Jan Wintr, Ph.D., Univerzita Karlova, Právnická fakulta

c) prof. JUDr. Alexander Brösl, Právnická fakulta, Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach,

- 2) Habilitant k výzvě předsedy habilitační komise předložil návrh tří témat pro konání přednášky pro odbornou veřejnost:

a) Soudní ochrana sociálních práv

b) Lidská práva v praxi obecných soudů

c) Zdrženlivý přezkum před Ústavním soudem: Na druhu základního práva nezáleží.

Z nich bylo komisí vybráno téma „Soudní ochrana sociálních práv“ jako téma jednak teoreticky náročné, v praxi diskutované a z hlediska výuky v předmětu „Lidská práva a soudnictví“ (v jehož rámci byla též přednesena) aktuální. Výběr tak odpovídal jak nárokům odborným, vědeckým a pedagogickým, a byl současně přizpůsoben předpokládanému složení posluchačů přednášky (studenti 4. ročníku, doktorandi, učitelé, zájemci z řad veřejnosti) a úrovni jejich předpokládaných znalostí na závěr přednášek z uvedeného předmětu. Současně vybrané téma mělo umožnit, aby habilitant své obsáhlé teoretické a praktické poznatky z habilitační práce a praktického působení (jako asistent Ústavního soudce, právník v Kanceláři Evropského soudu pro lidská práva a soudce na správním úseku) demonstroval na konkrétní složité a diskutované materii sociálních práv.

Všichni členové komise se jako hodnotitelé zúčastnili (prof. Svák on-line) streamované přednášky habilitanta pro odbornou veřejnost.

- 3) Po proběhnutí přednášky, na základě jejího hodnocení a obsahu, habilitačního spisu komise tajně (on-line) hlasovala 12. 5. 2022 o tom, že bude vědecké radě předložen návrh na další postup v řízení (viz níže).

Uchazeč Mgr. Bc. Jan Kratochvíl, Ph.D. je již dostatečně známou osobností vyprofilovanou v oblasti ústavního práva a evropského práva. Po vystudování Právnické fakulty Karlovy univerzity (1998-2004) získal titul Mgr. v oboru právo a souběžně s tím ve stejné době (1998-2004) získal titul Mgr. pro obor mezinárodní obchod na Vysoké škole ekonomické v Praze. Kromě toho je třeba uvést, že si své vzdělání v té době rozšířil rovněž o bakalářský titul (1998-2001) na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy, kde se věnoval zejména studiu moderních dějin. Během vysokoškolských studií absolvoval rovněž studijní

pobyt na Petrohradské státní univerzitě (září až prosinec 2001), a to na Fakultě mezinárodních vztahů této univerzity.

Po ukončení vysokoškolských studií hned navázal dalším studiem v interním doktorandském studiu na katedře mezinárodního práva Právnické fakulty Karlovy univerzity v letech 2004 až 2009, které úspěšně zakončil obhajobou dizertační práce na téma *Sociální práva v Evropské Úmluvě na ochranu lidských práv a Mezinárodním paktu o občanských a politických*. Během doktorandského studia získal jako roční stipendista vládního programu *Chevening Scholarship* titul LL.M. pro obor mezinárodního veřejného práva na University of Nottingham ve Velké Británii (září 2005 až září 2006). Na to navázal měsíčním programem na Letní škole mezinárodního veřejného práva na Haagské akademii mezinárodního práva v Nizozemsku (srpen 2006). V červnu 2007 absolvoval *Human Rights Law course* na Academy of European Law (Firence, Itálie) za což po úspěšném složení závěrečné zkoušky obdržel diplom akademie z oblasti lidských práv. Jako stipendista *Fullbright visiting scholar* působil rok v USA na American University, Washington College of Law (září 2008 až září 2009).

Stejně jako jeho studium a další vzdělávání je rovněž přesvědčivé jeho působení v oboru, ve kterém se uchází o jmenování docentem. Po dobu pěti let uchazeč působil jako asistent poslance Poslanecké sněmovny Parlamentu, kde se věnoval především analýze návrhů zákonů a přípravě pozměňovacích návrhů a novel právních předpisů zejména v oblasti zdravotnictví, sociálních věcí a dopravy (říjen 2003 až srpen 2008). Současně je třeba uvést i jeho působení člena Rady vlády pro lidská práva (2007 až 2009). Za klíčovou oblast pro hodnocení praktických znalostí a schopností uchazeče habilitační komise považuje jeho působení v postavení právníka v Kanceláři Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku po dobu čtyř let (říjen 2009 až září 2013), kde bylo jeho úkolem koncipování rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Na toto působení ve Štrasburku navázal bezprostředně v dalších čtyřech letech (říjen 2013 až červen 2017) jako asistent soudkyně Ústavního soudu, a to až do svého jmenování soudcem Městského soudu v Praze (justiční zkouška v únoru 2016 s hodnocením „výtečně způsobilý“), kde působí na správním úseku i v současnosti.

Stejně jako v oblasti vzdělání, tak i v oblasti praxe habilitační komise hodnotí dosažené výsledky uchazeče jako nadstandardní a zcela mimořádné v nejen poměrech České republiky. Přitom vždy působil na vysoce specializovaných pracovištích, kde se bez výborného teoretického zázemí a praktických znalostí nelze po delší dobu „udržet“. Jeho *curriculum* v těchto oblastech proto podle habilitační komise nevyžaduje dalšího komentování a hodnocení.

Totéž možno uvést pro oblast publikační činnosti uchazeče. Ta prokazuje nade vší pochybnost, že jde o představitele nadějně nastupující generace ústavních právníků s důkladným vzděláním doma i v zahraničí, s obsáhlou praktickou přípravou na špičkových pracovištích nebo státních orgánech a stejně tak výborně jazykově vybavených.

To, co bylo právě uvedeno, lze doložit na jeho publikační činnosti, která rovněž zahrnuje publikace v zahraničí. Konkrétně lze uvést tyto publikace v časopisech a monografiích:

Subsidiarity of Human Rights in Practice: The relationship between the Constitutional Court and Lower Courts in Czechia, (2019) 37 Netherlands Quarterly of Human Rights

The Czech Republic. In: Wojtyczek, Krzysztof (ed.). *Social Rights*. Eleven International Publishing, 2016.

The Inflation of the Margin of Appreciation by the European Court of Human Rights. (2011) 29 Netherlands Quarterly of Human Rights 324

Realizing a Promise: A Case for Ratification of the Optional Protocol to the Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. Human Rights Brief Spring/2009

Humanitarian Intervention and State Responsibility. (2006) 2 Human Rights Law Commentary 1.

Významné jsou publikace uchazeče i v České republice, kde jde zejména o jeho disertační práci *Sociální práva v Evropské Úmluvě na ochranu lidských práv a Mezinárodním paktu o občanských a politických právech*. Praha: PF UK, 2010

a jeho publikovanou monografií (předloženou současně jako habilitační práci) *Lidská práva v praxi obecných soudů*. Leges, Praha 2020.

Stejně tak je třeba vyzvednout jeho spoluautorství často citované monografie *Základní práva*. Leges, Praha 2016, 608 s. (další spoluautoři Bartoň, Kratochvíl, Kopa, Tomoszek, Jirásek, Svaček), která je dosud nejobsáhlejším teoretickým zpracováním problematiky základních práv a svobod u nás.

Ještě více je pak citován nejen v odborné literatuře, ale i judikatuře našich soudů tzv. velký komentář Kmec, Kosař, Kratochvíl, Bobek *Evropská úmluva o lidských právech: Komentář*. C.H. Beck, 2012, 1660 s.

Kromě toho uchazeč publikoval řadu článků a studií v odborných časopisech a příspěvků ve sbornících u nás jako např.:

Trestní soudci a základní lidská práva: bezmezná víra v trestní řád. Trestněprávní revue, 7-8/2018

Ústavní soud ČR a dokumenty lidskoprávních výborů při OSN. In: Smekal, Vyhnánek a kol. *Beyond Compliance - Implementace rozhodnutí mezinárodních lidskoprávních těles na národní úrovni*. Wolters Kluwer, 2018.

Poskytování zdravotní péče bez souhlasu pacienta. In: Šimíček (ed.) *Lidská práva a medicína*. Munipress, 2017.

Státní zastupitelství, institut dohledu a právo na účinné vyšetřování. Státní zastupitelství 6/2015

Test racionality: skutečně vhodný test pro sociální práva? Právník 12/2015

Jak napsat kvalitní stížnost k ESLP. Bulletin Advokacie 1/2014

Judikovatelnost sociálních práv: nějaké mezery? Právník 11/2007

Římský statut Mezinárodního trestního soudu není v rozporu s ústavou. Právní rozhledy 15/2007

I tento přehled dokládá, že ač uchazeč nikdy nebyl „čistě“ akademickým pracovníkem, vždy v publikační činnosti dokázal spojit řešení sporných otázek teorie s jejich praktickým uplatněním. V souhrnu vykazuje uchazeč 2 původní články v databázi WoS, 15 článků v recenzovaných časopisech, 2 monografie, 2 monografie ve spoluautorství, 4 příspěvky (kapitoly) ve vědeckých publikacích, 1 editorství odborného sborníku a 17 vystoupení na vědeckých konferencích oboru ústavního práva, správního práva, mezinárodního a evropského práva u nás i v zahraničí, a 5 přednášek na vysokých školách na pozvání a konečně dalších 18 odborných a vědeckých komentářů, studií, glos k odborným problémům oboru a judikatury.

Kromě toho, co bylo uvedeno, je třeba ještě pro úplnost uvést, že své teoretické znalosti a praktické zkušenosti uchazeč uplatnil v přednáškové činnosti doma i v zahraničí. Vedl pro Radu Evropy, Justiční akademii a Ministerstvo spravedlnosti v Rumunsku, Česku, Arménii a Bulharsku desítky seminářů a přednášek v oblasti ochrany lidských práv určených převážně pro soudce.

Závěr: Vědecká / umělecká kvalifikace uchazeče nejen **odpovídá** požadavkům standardně kladeným na uchazeče v rámci habilitačních řízení v oboru Ústavní právo a státověda, ale ještě je daleko překračuje.

Hodnocení pedagogické způsobilosti uchazeče

Uchazeč splňuje pedagogické předpoklady pro získání vědecko-pedagogické hodnosti „docent“ pro obor Ústavní právo a státověda. Nejdříve přednášel (v letech 2009 až 2013) na International Business School Brno otázky práva a obchodního managementu. Od roku 2015 působí jako odborný asistent na Právnické fakultě Palackého univerzity, přednáší v předmětech Základní práva I (6 přednášek za semestr), Základní práva II (6 přednášek za semestr), Mezinárodní právo lidských práv (v angličtině, 9 přednášek za semestr), Ústavní právo (1 přednáška za semestr) a Aktuální otázky lidských práv (5 přednášek za semestr).

Byl vedoucím jedné bakalářské a 15 magisterských diplomových prací a oponentem 14 diplomových a 3 rigorózních prací. Pravidelně je jmenován členem zkušebních komisí u státní závěrečné zkoušky v magisterském programu a zkušebních komisí v postgraduálním doktorském programu. V souvislosti s výše uvedeným přehledem publikační činnosti (Základní práva, 2016) je třeba ještě zmínit jeho spoluautorství na učební pomůcce pro výuku lidských práv pro střední školy, tři pro Právnickou fakultu Univerzity Palackého a kapitoly Hospodářské, sociální a kulturní práva v učebnici Ústavní právo. Wolters Kluwer, Bratislava 2016.

K dokladům jeho pedagogické způsobilosti je třeba rovněž započíst jeho přednášku pro odbornou veřejnost, která se setkala s velkým zájmem posluchačů a byla účastníky i hodnotiteli hodnocena jako odborně i pedagogicky úspěšná. Jak vlastním přednesem, tak připravenými podklady, a poté zejména v následné kritické rozpravě a diskusi k tématu přednášky, uchazeč prokázal solidní, spolehlivý a hluboký

znalosti zvolené problematiky i schopnost jejího srozumitelného podání (viz podrobně hodnocení přednášky pro veřejnost).

Uchazeč ve své činnosti spojuje jak pedagogické dovednosti, tak i bohaté (nadstandardní) praktické zkušenosti z činnosti v oboru veřejného práva (zejména ústavního, ale i správního). Vzhledem k jeho praktické činnosti lze jeho pedagogické vytížení považovat za více než dostatečné.

Závěr: Pedagogická způsobilost uchazeče **odpovídá** požadavkům standardně kladeným na uchazeče v rámci habilitačních řízení v oboru Ústavní právo a státověda.

Hodnocení habilitační práce uchazeče

[Habilitační práce byla posouzena - jak výše uvedeno - třemi oponenty, kteří jsou všichni uznávanými odborníky v oblasti právní vědy, kterou habilitační práce zpracovává. Uvedení oponenti po jmenování předsedou habilitační komise zpracovali svá hodnocení a předložili je habilitační komisi v průběhu roku 2021.

Doc. JUDr. Jan Wintr, Ph.D., (v době zpracování posudku jmenovaný profesorem) ve svém posudku ze dne 26. 4. 2021 konstatuje, že habilitant ve své práci prokazuje výbornou znalost práva lidských práv a výstižně, srozumitelně a přesvědčivě vykládá klíčové koncepty, jako jsou prozařování základních práva svobod, nepřímý horizontální účinek základních práv a jeho odlišení od vertikálního účinku (kapitola II.). To se týká i jeho výkladu místa mezinárodních smluv o lidských právech v právním řádu a soudní praxi. Za hlavní přínos práce považuje zatím nerozšířený koncept subsidiarity rozhodování vyšších soudů vůči soudům nižším. Habilitant tuto subsidiaritu představuje v pozitivní dimenzi (vyšší soudy stanovují nižším soudům obecné návody k aplikaci základních práv) a v negativní dimenzi (vyšší soudy v zásadě respektují aplikaci základních práv nižšími soudy, pokud ji tyto řádně provedly). Takto chápáná subsidiarita je vhodným teoretickým uchopením vztahu mezi vyššími a nižšími soudy při ochraně základních práv a současně dobrým odrazovým můstkem pro výzkumnou hypotézu do empirické části práce. Zkoumanou hypotézou je tvrzení, že v případě použití základních práv obecnými soudy je menší pravděpodobnost, že Ústavní soud shledá porušení základních práv, což zkoumá na souboru rozhodnutí Ústavního soudu z roku 2005 a 2015. Oponent zde ocenil empirický přístup k zkoumání vlivu druhu řízení, věku a vzdělání soudce na ochotu argumentovat základními právy a přisvědčuje závěru, že titul Ph.D. nebo LL.M. mnohonásobně zvyšuje šanci, že soudce bude argumentovat lidskými právy a že důraz na tuto argumentaci již od první instance rovněž snižuje riziko rušení rozhodnutí obecných soudů. Zde klade otázku, proč je pravděpodobnost shledání porušení vždy vyšší u občanského práva a trestního práva než u zbylých odvětví. Dále klade otázku, proč autorovi nepřipadá překvapivě nízká jen 1,75krát vyšší šance pro rok 2015, že Ústavní soud porušení základních práv neshledá, pokud se obecný soud lidskoprávními otázkami skutečně zabýval. Na závěr **prof. Wintr konstatuje, že habilitační práce přináší nové poznatky a splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru ústavní právo a státověda.**

Prof. JUDr. Alexander Bröstl, CSc. ve svém posudku ze dne 1. 9. 2021 práci rovněž hodnotí kladně a **konstatuje, že splňuje stanovené požadavky na habilitační práci** a navíc představuje erudované zpracování problematiky s výstižným a přesným názvem, přičemž může být výbornou praktickou příručkou pro soudce obecných soudů a snesí náročná kritéria hodnocení. Oponent se kromě otázek, které sledoval prof. Wintr rovněž zabývá literárním aparátem habilitační práce, jehož rozsah oceňuje, byť zdůrazňuje význam německé teorie základních práv, ústavně konformního výkladu, prací Alexyho z hlediska pojetí hodnot a principů (počínaje rozsudkem Lüth v roce 1958) atd. Konstatuje však, že tento přístup se projevuje i v rozhodování českého Ústavního soudu. Podtrhuje, že práce staví na závěru, že páteří právního státu jsou obecné soudy, takže její poznatky to prokazují. Ze své praxe soudce Ústavního soudu Slovenské republiky potvrzuje potřebu aplikace základních práv již od první instance. Oceňuje též pasáže věnované konceptu samovykonatelnosti nejen mezinárodních smluv, nýbrž i části ustanovení Listiny a stejně jako prof. Wintr i pojednání o konceptu subsidiarity v pozitivním a negativním smyslu, stejně jako vytváření prostoru pro uvážení. Rovněž tak oceňuje empirické metody použité uchazečem (datové soubory 2005 a 2015, rozhovory se soudci a jejich hodnocení).

Doc. JUDr. David Kosař ve svém posudku ze dne 5. 12. 2021 konstatuje, že habilitační práce uchazeče je v českém kontextu svěží v tom, že se věnuje aplikaci lidských práv nižšími obecnými soudy, tj. soudy první a druhé instance. Tento trend, kladoucí důraz nejen na vrcholné soudy, ale i na nižší soudy, lze již nějaký čas vysledovat zejména v americké (empirické) právní vědě, v Česku i v Evropě obecně však pořád nezakotvil. V tomto ohledu vhodně doplňuje dosavadní stav poznání, neboť staví na originálním datasetu rozhodnutí nižších soudů, které analyzuje nejen pomocí doktrinárních metod, ale i empiricky. V tomto ohledu je tedy práce originální a zejména v oblasti aplikace lidskoprávních standardů v trestním právu předkládá výsledky umožňující další bádání a rozvoj oboru ústavního práva v širším slova smyslu. Důraz na rozhodování nižších soudů je podle oponenta významný jak proto, že vrcholné soudy rozhodují jen zlomek věcí, tak i tím (příklad Polska), že v případě ovládnutí vrcholných soudů politickou mocí mohou zůstat oporou demokracie. Po konstatování obsahu práce oponent připomíná, že jejím nedostatkem je propojení teoretické a empirické části v nějaké závěrečné kapitole. Upozorňuje, že práce je velmi soudcocentrická a že nezohledňuje roli soudce zpravodaje, asistenta, advokáta stěžovatele v řízení před Ústavním soudem, přičemž navíc práce staví na tom, že rozhodnutí Ústavního soudu jsou správná. Dále v obsáhlém posudku rozebírá jednotlivé teze a hypotézy autora a zaujímá k nim kritické stanovisko v rámci dialogu s autorem práce a s oporou o zahraniční odbornou literaturu (viz s. 2 až 4) tím, že zejména při publikaci závěrů práce v zahraničí by na ně měl být brán zřetel. Na tomto základě pokládá autorovi tyto otázky pro vedení rozpravy:

- 1) Jaká substantivní kritéria samovykonatelnosti mezinárodních smluv používají české soudy? Souhlasí s těmito kritérii autor?
- 2) Jak autor vnímá negativní subsidiaritu ve vztahu k Ústavnímu soudu ČR (viz část IV.4)?
- 3) Co se rozumí pod pojmem soudní deference (judicial deference) obecně a jak by s ní měl Ústavní soud ve vztahu k obecným soudům nakládat?
- 4) Měl by Ústavní soud ČR přistoupit na trend v judikatuře ESLP spočívající v procesualizaci ochrany a proč?
- 5) Jaké další faktory kromě věku, vzdělání a druhu řízení mohou mít vliv na použití lidských práv obecnými soudy?

Zdůrazňuje přitom, že tyto poznámky nic nemění na tom, že **předložená práce splňuje požadavky**

standardně kladené na habilitační práce v oboru Ústavní právo a státověda.

Závěr: Na základě shodného hodnocení oponentů i znalosti vlastní práce habilitační komise konstatuje, že úroveň této práce **odpovídá** požadavkům standardně kladeným na habilitační práce v oboru Ústavní právo a státověda.

Výsledek tajného hlasování komise

Počet členů komise	5...
Počet odevzdaných hlasů	5...
Počet kladných hlasů	5...

Návrh komise

Na základě výsledku tajného hlasování následujícího veřejné přednášce pro veřejnost dne 12. 5. 2022 a po zhodnocení vědecké kvalifikace, pedagogické způsobilosti a úrovně habilitační práce uchazeče předkládá komise Vědecké radě ^{PRAVNICKÉ} [název fakulty] Masarykovy univerzity návrh

☒ jmenovat uchazeče docentem v oboru [Ústavní právo a státověda].

☐ na zastavení řízení.

V Brně dne 25. května 2022

[Jan Filip]

podpis

[Ján Svák]

podpis

[Zdeněk Kühn]

podpis

Ludvík David

podpis

[Vojtěch Šimíček]

podpis